

SECUNDO, quibus aut intra corpus as-
sumi, aut externas illius partes lavari tantum,
aut utrunq; conveniat.

TERTIO, quodnam tempus sit commodit
accedendi thermas nostras, atq; ijs utendi.

QUARTO, quomodo patientes se prepa-
rare debeant antequam eas accedant.

QUINTO, quæ observari ab illis conve-
niant in usu ipso.

SEXTO, quæ post usum ipsos facere oport-
teat, cum vel adhuc in thermis sunt, vel iam dis-
cedunt. Atq; de his sex capitib. aliquid ordine
commemorabo.

CAP. I.
DE IIS, QUIBUS AVT
PRODESSE AVT OBESSE
thermæ nostræ queant.

ETSI paulò antè de morbis, quibus calidæ
nostræ prodesse, quibus etiam obesse que-
ant, aliquid relatam sit: tamen cum eam rem
vix tetigerim, placuit mihi peculiare caput huic
inscribere, & pluribus verbis eam explicare.
Duo in hac tractatione consideranda sunt. cor-
pus in quo morbus hæret aut futurus est. Sæ-
pe enim contingit, vt consideratione naturæ
morbi, aquæ ad usum necessariæ videantur, cor-
poris autem vel imbecillitate, vel extenuatione,
vel caliditate & siccitate impediuntur. Altc-

rum

rum est morbus ipse. Ac quod ad corpus attinet, considerandus est primò habitus illius. Si enim robustus ille & musculosus fuerit, esse morbum frigidum patiatur, idoneus ad harum aquarum usum censei debet potius quàm contrarius. I I. Si corpus humidum fuerit. facilius enim & felicius aqua impressionem ferre poterit, quàm siccum & extenuatum. I I I. Si bene perspirabile fuerit. Corpora enim plethorica aut obesa, in quibus aut humores copiose abundant, aut magna & multa sunt obstructiones, ad aquas nostras, nisi prius evacuentur & obstructiones auferantur, mittenda non sunt. I I I I. Si aliquod ex principibus visceribus non fuerit ita corruptum, ut in illo virtus dissoluta sit, quæ amplius officium suum non ritè obeat, ut cum vel hepar non sit refrigeratum, aut cerebri destructa temperies, sed benè se secundum naturam habeat & munus suum perficiat, qua in conditione imbecillitatem illius secundum partem instrumentariam, non secundum similem introductam, non excludimus. V. Si venæ late fuerint, si præsertim aquæ intra corpus assumi debent, assumuntur enim sine molestia à patientibus, & facile quoque secernentur. VI. Si facultas & attrahendi & expellendi robusta fuerit, ita enim aqua ad læsa membra citius attrahetur, & cum tempus erit felicius expelletur, cum aliàs retineri possit magno cum

egrotantis malo & periculo. VII. Si bene
 evacuatum prius & preparatum fuerit, ante-
 quam aquis nostris uti incipiat, nihil enim est
 perniciosius, quam si corpora impura aut bibant
 aquam, aut in ea lavent. Quae de ijs diximus,
 qui cum fructu & utilitate calidis nostris uti
 possunt, ea ferè etiam de ijs quibus nocent, com-
 memorari poterunt, ducta ratione à contrario
 sensu. Vel enim morbo, aut naturæ imbecillitate
 extenuatis corporibus, aut viribus admodum
 languidis, aut natura & morbo calidis & siccis
 corporibus, aut marasmo, aut hectica, aut
 phisi afflictiis, aut vehementer purgatis, aut
 merore & tristitia aut ira quoq; perturbatis,
 aut viscera omnino corrupta, aut angustias ve-
 nas, aut virtutem attractricem & expultricem
 infirmam habentibus, aut corporibus etiam an-
 tè non purgatis: omnibus ijs & corporibus &
 morbis obesse possunt. Est tamen notandum
 hoc quoq; aliter in lavatione, aliter in potu af-
 fici corpora. Sicca enim corpora, si morbis frigi-
 dis detinentur, magis aquae potum tolerare po-
 terunt quam lavationem, potus enim tantam
 impressionem facere non potest, quantam lava-
 tio, quae cum eo, quod habitum corporis magis
 resiccat, virtutum etiam debilitat, & corporis
 perspirationem, διαπνοή Gracis dictam, impe-
 dit. Potio autem tantam, quantam ipsa lavatio
 resiccationem efficere non potest, nec corporis
 spira-

spiramenta cohibere, nec sitim commovere.
 Sed de hoc pluribus alibi. Nunc ad alteram huius capituli partem accedo. Morbos non omnes aqua nostra fugare possunt, sed solummodo frigidos & humidos, vel etiam frigidos & siccos. Sed observandum est, horum morborum non esse genus unum & idem, sed plures differentias, secundum quas & prodesse & obesse aqua nostra possunt. Quidam enim frigidi morbi sunt in fieri, quidam in factio; quidam recentes; quidam vetusti; quidam confirmati, quidam incipientes; quidam acuti quidam non, quidam ratione principum membrorum periculosi existunt, quidam minus ob rationem contrariam; quidam contumaces, quidam facile solubiles; secundum quarum differentiarum rationem & prodesse & obesse calida nostra possunt. Morbus enim, ut loquuntur, in fieri facilius tollitur quam morbus in factio; nondum enim partes similes mutatae, sed organica tantum leviter affecta sunt, quo tempore calida haec talem affectionem facile, si in usu caute procedatur, removere poterunt. Aperire enim eas meatus, & fundere & educere humores, ante est indicatum. Recentes quoque morbi facilius solvuntur quam inveterati, propterea, quod recentes nondum eam, in qua haerent, partem mutarint, aut temperiem illius corruperint, aut humorem peccantem illi familiarem fecerint,

ut morbis vetustis mos est & consuetudo.
 Confirmati autem morbi, si praesertim in parti-
 bus principibus consistierint, omnino restitui
 non possunt. Voco autem confirmatum morbum
 eum, qui eam partem corporis, in qua consi-
 stit, ad suam naturam conuertit, eum ad mo-
 dum, ut pars illa non amplius suam temperiem
 & virtutem obtineat, nec officium suum faciat,
 sed cum morbo (ut ita dicam) sit vnum &
 idem. quo tempore medicamenta munus suum
 obire non possunt, ac propterea in hoc casu eius-
 modi corpora ab aquarum usu remouenda sunt.
 Acuti autem morbi, quia cum magno periculo
 sunt, & sit eorum non vna forma & natura,
 ideo simpliciter sine distinctione aliqua, certi
 aliquid affirmari non poterit. Quidam enim mor-
 borum acutorum ladentis humoris copia affli-
 guntur, vires autem habent robustas, his pra-
 missa autem legitima corporis evacuatione, aquae
 concedenda sunt. Cum enim vires robuste sint,
 ab his facile solvi non poterunt, nec fusus iam
 humor & motus aliquid moliri valebit. Qui-
 dam vero morbi acuti vires habent imbecilles,
 & cum copioso humore conflantur, hi ab
 aquis nostris omnino arcendi sunt. periculum
 enim esset, ne vires magis debilitata à fuso hu-
 more & moto opprimerentur & suffocarentur.
 Quidam vero vires habent languidas, & hu-
 moris pauca adest quantitas. Hi ita tractandi
 sunt,

sunt, ut per aqua usum virtus valde non affligatur, nec remaneat in corpore humor peccans. Qui vero morbi acuti à lesione principum membrorum pendent, hi ita tractandi sunt, ut magis ad naturam & robur illorum conservandum respiciamus, quàm ut curam nostram in morbi curationem totam conferamus, quo casu interdum ab aquis abstinendum erit, & curandum princeps membrum, interdum vero illis utendum. Sed de his quoque alio tempore. Contumaces vero morbi si princeps membrum non occuparint, aut virtutem non habuerint languidam, ad aquas admittendi sunt: habita tamen ratione eius, quod quemadmodum sensim & longo tempore in partem irrepsit & facti sunt contumaces: ita sensim quoque per usum aquarum lentum & moderatum tollantur. Voco autem contumaces morbos, qui vel propter humores tenaces duriores sunt, aut nimis alte parti sunt infixi, aut in parte frigida hærent, ut difficulter mutari & solvi possint. Morbi vero qui motum habent velocem, ut nunc in principes, nunc in alias partes irruere possint, hi, nisi aut evacuatio, aut humoris in alias partes ductio, aut revulsio præmissa fuerit, aquarum usum sine maiori periculo experiri non possunt.

CAPVT II.

D 4

D 5